

Knelpunten in de Jeugdwet

Signalement van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd i.o.,
mede namens de Inspectie Justitie en Veiligheid,
over de Jeugdwet

Mei 2018

De inspecties ervaren sinds de inwerkingtreding van de Jeugdwet in 2015 enkele knelpunten en gebreken in de toepassing hiervan.

Signalen en nadere toelichting

De ernstig disfunctionerende jeugdhulpverlener

De Jeugdwet bevat geen bepaling die erin voorziet dat jeugdhulpaanbieders een ontslag wegens ernstig tekortschieten in het functioneren verplicht dienen te melden bij de inspecties. Evenmin bevat de Jeugdwet een bepaling die erin voorziet dat een jeugdhulpaanbieder zich bij de inspecties ervan dient te vergewissen dat er geen belemmeringen in het verleden bekend zijn van de jeugdhulpverlener die voor hem zal gaan werken (de vergewisplicht).

Door het ontbreken van de meldplicht worden de inspecties niet verplicht geïnformeerd over een ontslag zodat niet direct kan worden nagegaan of maatregelen getroffen moeten worden ten aanzien van de betreffende zorgverlener. De betreffende jeugdhulpverlener komt nu alleen in het vizier als deze betrokken is bij een calamiteit en/of geweldsincident. Er kan echter ook sprake zijn van ernstig tekortschieten, zonder dat zich calamiteiten hebben voorgedaan. Bijvoorbeeld door verslaving of langdurig slecht functioneren met een schadelijk effect op de jeugdigen.

Het ontbreken van de vergewisplicht betekent dat jeugdhulpaanbieders nu afhankelijk zijn van de bereidheid van de voorgaande jeugdhulpaanbieder om referenties te verstrekken. De praktijk wijst uit dat als sprake is geweest van ernstig disfunctioneren, deze informatie dikwijls niet altijd boven tafel

komt. Zo kan het dat ernstig disfunctionerende jeugdhulpverleners elders binnen de jeugdhulp weer aan de slag kunnen, zonder openheid over het verleden. De jeugdhulpaanbieders hebben niet de mogelijkheid om bij de inspecties te informeren over de vraag of door de inspecties is vastgesteld dat sprake is van een ernstige bedreiging voor veilige jeugdhulp.

In de gevallen waarin sprake is geweest van (vermoedens van) seksueel misbruik en/of geweld tegen jeugdigen en strafrechtelijke veroordeling uitblijft, kan dit een groot risico opleveren voor de veiligheid van jeugdigen.

De inspecties dringen daarom aan op het opnemen van een vergewisplicht en een meldplicht disfunctioneren in de Jeugdwet, naar analogie van de bepalingen in de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz).

Meldplicht nieuwe toetreders Jeugdwet

Sinds de invoering van de Jeugdwet wordt jeugdhulp niet meer zoals voorheen onder de Wet op de jeugdzorg ingekocht door de provincies, maar door gemeenten. Bij de inkoop door de provincies was meestal sprake van bestendige jeugdzorgaanbieders, met zo nu en dan een paar nieuwe toetreders. Vanaf 1 januari 2015 is dat anders. Er is sprake van een veel omvangrijker en dynamischer veld, met meer wisselende spelers. Een belangrijke toename van nieuwe jeugdhulpaanbieders wordt gevormd door de gezinshuizen en zorgboerderijen. Omdat het hier veelal gaat om jeugdhulp met verblijf voor kwetsbare kinderen, is het extra belangrijk dat er zicht is op deze nieuwe aanbieders.

Doordat een meldplicht ontbreekt, zijn nieuwe jeugdhulp-aanbieders nu lang niet altijd vanaf de start in beeld. Dit betekent dat toezicht op de kwaliteit van de geleverde jeugdhulp niet van meetaf aan kan worden gerealiseerd.

Om deze reden dringen de inspecties aan op een meldplicht, die er toe leidt dat jeugdhulpaanbieders zich voor aanvang van hun werkzaamheden moeten melden (bij een nog nader aan te wijzen instantie).

De realisatie van een meldplicht komt in een stroomversnelling door de motie van Kooiman tijdens de plenaire behandeling van het fusiewetsvoorstel IGZ en IJZ.

De inspecties zijn op de hoogte van uw plan om de meldplicht een plek te geven in het wetsvoorstel Wet toelating Zorgaanbieders. Voor zover deze route onvoldoende zicht gaat leveren op resultaat, kunnen de inspecties zich voortstellen dat de Jeugdwet een goede basis vormt voor het opnemen van een meldplicht.

Verduidelijking van de definitie van jeugdhulpaanbieder

De huidige definitie van jeugdhulpaanbieder is onvoldoende toereikend. Met name als het gaat om de wijze waarop een gemeente invulling geeft aan haar taken zoals geformuleerd in de Jeugdwet. De taak van de gemeente is om zorg te dragen voor een goede toeleiding naar de juiste jeugdhulp. In de praktijk zien de inspecties mengvormen van toeleiding en het daadwerkelijk uitvoeren van jeugdhulp. Als voorbeeld: teams van professionals vervullen in veel gemeenten een centrale rol. Vaak samengevoegd in een wijkteam/sociaal team of onder een andere benaming. Soms in dienst bij een onderdeel van de gemeente, soms op afstand gezet in een stichting. Deze samenwerkingsvormen zien zichzelf niet altijd als jeugdhulpaanbieder. De onduidelijkheid en daarmee de onzekerheid die speelt in het veld, komt met name aan de orde indien sprake is van een calamiteit. Vragen die daarbij naar voren komen zijn:

- Wie doet onderzoek?
- Wie kunnen de inspecties aanspreken?

De onduidelijkheid hierover vormt een risico voor een goede afwikkeling van calamiteitenonderzoek en het lerend vermogen van de jeugdhulpaanbieder.

Ook is niet duidelijk of en in welke vorm deze wijkteams maatschappelijke verantwoording dienen af te leggen en of en op welke wijze het klachtrecht dient te zijn geregeld. Dit maakt dat het voor patiënten en familieleden niet duidelijk is bij wie ze terecht kunnen. Naast wijkteams zijn er andere vormen van aanbieders van hulp, waarvan niet duidelijk is of sprake is van een jeugdhulpaanbieder zoals bedoeld in de Jeugdwet. De inspecties verzoeken u hierin meer helderheid te verschaffen, bijvoorbeeld door middel van het opstellen van beleidsregels.

De Jeugdwet is onvoldoende toegespitst op kleine jeugdhulpaanbieders

In de Jeugdwet is ervoor gekozen om jeugdigen die niet meer thuis kunnen wonen zo veel mogelijk op te laten groeien in een vervangende gezinssituatie, zoals een pleeggezin, gezinshuis of zorgboerderij. De kwaliteit van dit soort kleinschalige voorzieningen moet net zo goed geborgd zijn als bij andere (groot-schalige) voorzieningen, maar dan moeten de regels en eisen wel zodanig worden bijgesteld dat deze passen bij die kleinschaligheid. Voor kleine jeugdhulpaanbieders, zoals gezinshuizen, lijken de eisen zoals gesteld in de verantwoorde werktoedeling niet goed toepasbaar. Deze zijn geschreven vanuit het oogpunt van een grote jeugdhulpinstelling met geregistreerde professionals in dienst. Kleine jeugdhulpaanbieders werken via een geheel ander concept. Hiervoor dient een ander (wettelijk) pakket aan kwaliteitseisen te komen, dat recht doet aan het type hulp dat deze kleine aanbieders biedt.